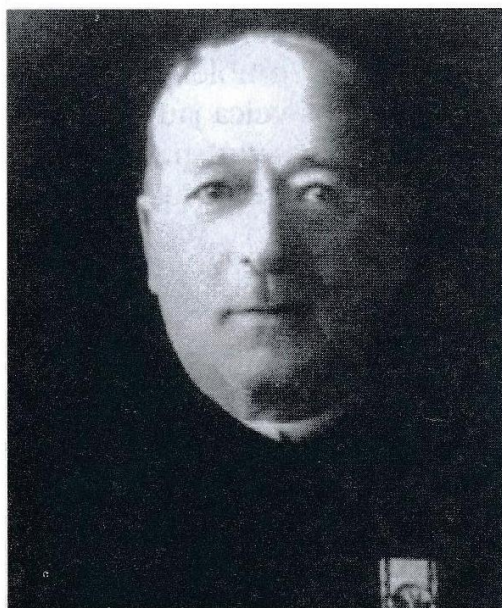

PĒTERIS SMELTERS

(1868–1949)

Pēteris Smelters dzimis Varakļānu draudzē, Kokaru sādžā 1868. gada 31. oktobrī. Tai laikā Varakļānos par vikāru kalpoja J. Kovaļevskis. Viņš iepazinās ar Ādamu Smelteru un tam apsoliya, ka viņa dēlu Pēteri izmācīs par baznīckungu.

1878. gadā J. Kovaļevski pārcēla par prāvestu uz Ciskādu draudzi. Sev līdzī viņš paņēma arī Pēteri un to sūtīja Ciskādu tautskolā apgūt zinības. Tiešām prāvests gādāja par zēna uzturēšanu.

Kad J. Kovaļevski pārcēla uz Feimaņu draudzi, viņš sūtīja P. Smelteru no 1882. līdz 1886. gadam mācīties uz Rēzeknes pilsētas skolu. Vidusskolas izglītību P. Smelters ieguva pašmācības ceļā.

1888. gadā J. Kovaļevskis nomira, nesagaidījis, kad viņa audzudēls iestāsies Garīgajā seminārā. Taču jau nākamajā gadā viņš iestājās Pēterpils Garīgajā seminārā un to sekmīgi pabeidza 1894. gada 28. aprīlī.

Par vikāru strādāja Līvānos. Šeit nodzīvojis nepilnu gadu un sakrājis vairāk kā 1000 tautasdziesmu. 1895. gadā viņu pārcēla uz Pēterpili par svētās Katrīnas baznīcas vikāru ar uzdevumu apkalpot tur dzīvojošos latviešus.

No 1897. gada P. Smelters kalpoja Dagdas un Andrupenes draudzē. Viņš intensīvi vāca latgaļu folkloru un 1899. gadā laida klajā »Tautas dzīsmu, posoku, meikļu un parunu wocelēiti«. Vienaikus darbojās Līvānu ērgelnieka Šteinberga vadībā, izdo-

dot »Katoļu māju kalendaru«, un publicējās citos, galvenokārt baznīckungu vadītajos periodiskajos izdevumos, kā, piemēram, »Dryva«.

Raipolē P. Smelters darbojas no 1908. līdz 1918. gadam. Būdam Raipoles prāvests, viņš saprata, ka koka baznīca ir par mazu draudzes vajadzībām, tāpēc nolēma celt jaunu mūra dievnamu. Pirmos priekšdarbus viņš veica jau 1909. gadā. Nākamajā gadā, lai sagādātu būvmateriālus, viņš uzbūvēja savu ķieģeļu cepli. 1912. gadā prāvests sāka celt baznīcu, taču nepaspēja, jo sākās karš.

No 1918. līdz 1922. gadam P. Smelters atkal kalpoja Dagdas draudzē.

Pēc Pirmā pasaules kara viņš aktīvi iekļaujas Latgales vēstures muzeja organizēšanā, ko vadīja P. Strods (arī varakļānietis), mudinādams apzināt un vākt rokkrastus un grāmatas latgaliski, jo, pēc prof. B. Brežgo pētījumiem, latgaliski pirmie dokumenti rakstīti jau 1688. gadā. Par tautas dziesmu vākšanu P. Smelteram tika piešķirts Triju Zvaigžņu ordenis.

Pēdējā draudze bija Svente, kur P. Smelters darbojās no 1932. līdz 1949. gadam. Sirmāis garīdznieks atdeva savu dvēseli Dievam 1949. gada 9. jūlijā un apbedīts Sventes kapos. Viņa kapam blakus atrodas prāvesta M. Mikelonisa kops, tāpēc abiem Sventes kapos ir kopējs pieminekļis ar kopēju uzrakstu.

Savā grāmatā »Pa atmiņu stygom« J. Grišāns raksturo P. Smelteru kā ļoti viesmīlīgu un jautras dabas cilvēku. Ilustrācijai autors min šādu piemēru.

Kādu reizi Dagdā uz atlaidām bija sabraukuši vairāki garīdznieki. Pusdienu laikā pie galda Smelters griežas pie kolēģiem ar šādu negaidītu jautājumu: »Pasokit, ar kū slovoni Varakļōni?« Viens no klātesošiem atbild, ka varakļānieši turīgāki, tur labāka zeme. »Nē, nav tys!« atbild Smelters. Otrs saka, ka varakļānieši gaišāki cilvēki, tur vairāk izglītoto. »Nē, nav tys!« atsaka Smelters. Citi garīdznieki vēl mēģina minēt, līdz beigās visi klusē. »Nu, tō i nazynot,« saka Smelters. »Vot duraki, taču Smelters nu Varakļōnim!« smiedamies paskaidro Smelters.

Daudz par P. Smelteru rakstījis arī rakstnieks J. Niedre. Paša Pētera Smeltera spalvai pieder vairāki dzejoļi.